

EFOP-5.2.2-17 Transznacionális együttműködések

Új apai szerepminták a változó világban a családok megerősítése érdekében

Kérdőívtesztelés

Készült: 2018

Megrendelő: Deszk Község Népművészetéért Alapítvány

Készítette: Micsinai István egyéni vállalkozó

A survey adatfelvétel illeszkedése a projekt megvalósításához

Projektünk során transznacionális perspektívában tanulmányozzuk a családépítő, az apák gyermeknevelésbe való bevonásával kapcsolatos jogyakorlatokat a Duna Stratégia regionális együttműködésben résztvevő, illetve V4 országokban (családi, apás programok, körök, társadalmi hálózatok, klubok, motivációs megoldások). A tanulmányozás során kiemelt figyelmet fordítunk azokra a transznacionális jogyakorlatokra, amelyek kifejezetten az apák bevonására, a férfiak gyermekneveléssel kapcsolatos motivációinak előmozdítására, a vonatkozó attitűdbeli különbségek mérséklésére és megszüntetésére, valamint a gyermekek férfiképének, apaképének kialakítására és formálására irányulnak.

Kutatásunk fő kérdése, hogy az állami-önkormányzati családsegítő ellátórendszer milyen formában, eszközökkel és szolgáltatásokkal történő bővítése lenne a legcélravezetőbb annak érdekében, hogy elérjük a családsegítő szolgáltatások igénybevitelével kapcsolatos előítéletek felszámolását, és olyan, apák, anyák és gyermekek érdeklődését és aktivitását kiváltó programok valósulhassanak meg, amely az erős családok kialakulását, az aktív apa-gyermek és apa-fiú kapcsolat megerősödését segítik elő.

A kutatás során nagymértékben támaszkodunk antropológiai módszerekre is. A szervezetek, megoldások működésének pontos és mély megértéséhez nélkülözhetetlennek tartottuk, hogy működésüket résztvevő módon is megfigyeljük. A kutatás során alkalmaztuk a rugalmas kérdőívezés és mentális térképezés innovatív módszereit is, jelen dokumentum azonban a survey adatfelvétel előkészítése során felmerült megfontolásokat tartalmazza: az összefoglaló a kutatási eljárási folyamat survey adatfelvételi fáziséval kapcsolatos megfontolásokról, vagyis a kérdőív szerkesztés és kérdőívtesztelés során felmerült problémákkal és kezelési módjaival foglalkozik.

A survey adatfelvétel célja

A kérdőíves adatfelvétel lehetőséget ad a probléma viszonylag nagy alapsokaságra kiterjedő, egységesített vizsgálatára, amely az elképzelés szerint általános érvényű állítások megfogalmazását teszi lehetővé, illetve a kérdéskört a maga teljes struktúrájában, az alapvető töréspontok mentés is képes láttatni. Ehhez természetesen szükség van a minta megfelelő kiválasztására, amellyel a cél, hogy a teljes alapsokaságra általánosíthassuk eredményeinket. Ez azonban a jelen kutatás keretei – a kérdésselvetés és az alapsokaság meghatározásából kifolyólag csak korlátozásokkal lehetséges. Kutatásunk fókuszában ugyanis az adott térség szervezetei állnak, amely specialitásukból kifolyólag csak korlátozott számban állnak rendelkezésünkre. Emiatt pedig nem lehetséges akár többezres mintát venni a csoportból. Kutatóként célunk ilyenkor kettős lehet: 1) valamennyi érintett szervezet megszólításának megcélzása 2) jellemző csoportok meghatározása, ezt követően hasonló számú minta kiválasztása mindegyik csoportból, szem előtt tartva ennek várható általánosíthatósági korlátait. Bármelyik utat választjuk is, mindenképpen szükséges az alapsokaság lehatárolása, az ide tartozók pontos meghatározása. Első lépésként tehát mi is ezt tettük. Így az alapsokaság alatt a magyarországi és nemzetközi, olyan állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek értünk,

amelyek átfogó rálátással vannak a vizsgált problémakörrel kapcsolatos társadalmi problémákra, és lehetséges megoldási irányvonalaira.

A survey adatfelvétel célja, hogy nagymintás adatfelvételen nagy mennyiségű információt kapjunk az apa-gyermek kapcsolatok ápolását és fejlesztését célzó közösségfejlesztésekkel kapcsolatos lehetőségekről, különösképp, ami a lehetséges humánerőt, a megkérdezettek körében tapasztalható elkötelezettséget, attitűdöket és szokásokat illeti. A survey adatfelvétel során a rugalmas kérdőívezés módszerét használtuk, amely módszer lehetőséget ad a kvantitatív és kvalitatív kutatási elemek ötvözésére: a megkérdezetteknek lehetőségük nyílt arra is, hogy válaszaikat értelmezzék, ahhoz a kérdőív során kiegészítést és megjegyzéseket fűzzenek. Ezáltal olyan elemet építünk a kutatásba, amely anélkül emeli annak belső érvényességét, hogy jelentős mértékben csökkentené megbízhatóságát, a kapott pluszinformációkat kvalitatív módon értékelhetjük.

A kérdőívszerkesztés szempontjai

A véglegesen lekérdezésre kerülő kérdőív számos megelőző fázison ment keresztül annak érdekében, hogy mind a kutatók, mind az elemzők, mind a megkérdezettek számára egyszerre legyen hatékonyan kezelhető és informatív, továbbá megfeleljen a szakmai elvárásoknak és az együttműködő partnerek elképzeléseinek. A kérdőív kialakítása ezért több ütemre bontható. A kérdőív összeállítása során törekvéseink több kategóriába csoportosítva az alábbiak szerint fogalmazhatók meg.

Megfelelőség szempontjai

- Nemre, családi állapotra való tekintet nélkül bárki által releváns módon megválaszolni lehetséges kérdéssor: Kutatásunkban nem azt a célt tűztük ki, hogy megállapítsuk a családok mindennapi helyzetét, a gyermeknevelés körülményeit, hiszen arra számos korábbi kutatás vonatkozik Magyarországon, a környező országokban és a tágabb nemzetközi tudományos térben is. A célunk az volt, hogy felmérjük a civil szervezetek és önkormányzatoknak a téma irányában mozgósítható humánerő-lehetőségeit, különös tekintettel a munkatársak elkötelezettségére és energiaráfordítási lehetőségeire.
- Földrajzi összehasonlíthatóság: A kérdőív szerkesztésének első és legfontosabb szempontja a területi összehasonlíthatóság volt. Az összehasonlíthatóság érdekében a kérdéseket azonosan kell feltenni mindenki számára, azonban figyelemmel kell lenni arra, hogy a kérdőívet kitöltők különböző országok lakói. Ennek érdekében a kérdések megfogalmazásakor elkerültük a specifikusan csak egy területen élők szempontjából értelmezhető kérdéseket, és úgy fogalmaztunk, hogy ki-ki a maga környezete vonatkozásában értelmezhesse a kérdéseinket.
- Problémaorientált kérdéssor: A kérdőív összeállításakor az egyszerűség nagyon fontos szempont volt. Annak érdekében, hogy ne vesszünk el a kutatás előkészítésekor, és a korábbi munkáink során felmerült számtalan kérdésben, igyekeztünk nagyon fókuszáltan meghatározni azt a minimális számú választ, amire nem áll rendelkezésre külső adatforrásból információ, és ami jelen projekt kapcsán nélkülözhetetlen információt jelent.

Ez azt is eredményezte, hogy fő fókuszunk a problémákra, valamint a vonatkozó humáninfrastruktúrára irányult.

- Irányítatlan kérdések: A kérdőívezés célja az extrakció, s nem az inepció: arra kell törekednünk, hogy a válaszadók meglévő attitűdjeit, véleményét kinyerjük, s nem arra, hogy konstruáljuk azt, hiszen csak így nyerhetünk megbízható és érvényes információt a vizsgált kérdéskörben. A kérdéseket ezért igyekeztünk hétköznapi nyelven ugyan, de mégis szárazan, nem befolyásoló, nem érzelemgerjesztő módon megfogalmazni. A válaszlehetőségeket pedig úgy adtuk meg, hogy mindenki befolyásolástól mentesen választhassa ki a véleményének leginkább megfelelő választ úgy, hogy az egyes válaszlehetőségek egymástól azonos jelentésbeni távolságra vannak. A demográfiai adatok felmérésekor a nagy magyarországi statisztikai és közvéleménykutató cégek, illetve nemzetközi kutatások szakmailag elismert és bevált kérdéseit alkalmaztuk.
- Nem befolyásoló kérdéssorrend: A kérdések megfogalmazása mellett azok sorrendisége is befolyásolhatja a válaszadást – a kérdőív tesztelésekor fel is merült egy hasonló lehetőség, ezért módosítani is kellett a kérdőív eredeti verzióján. A kérdéseket az úgynevezett „tölcser”-módszerrel igyekeztünk sorba rendezni, amely jelentése, hogy előbb a tágabb kérdéskörrel foglalkozunk, majd azt szűkítjük le. Ugyanakkor arra is figyeltünk, hogy a nyílt kérdéseinkkel a kérdőívünk elején hozakodjunk fel, hiszen a későbbi zárt kérdések azt nagymértékben meghatározhatják: a spontán válaszoknál épp a spontaneitás lenne máskülönben elveszthető.
- Differenciált vélemények kifejtésére lehetőséget adó kérdések: A fenti szempont más aspektusból történő megközelítésében a kérdéseknek arra is lehetőséget kell adniuk, hogy a válaszadóink attitűdjeit és véleményét differenciáltan ismerhessük meg. Ezért a kérdőívszerkesztésnél fontos szempont volt, hogy a zárt, „multiple choice” kérdéseket elkerüljük, és inkább skálákat használjunk. Így megfigyelhetők a válaszadók közti esetlegesen előforduló apróbb-nagyobb véleménykülönbségek is, illetve ez a rendszer az összehasonlíthatósághoz is nagymértékben hozzájárul.
- Humáninfrastruktúra felmérése: A kérdőív egyik célja annak, a szakirodalmi és kvalitatív oldaláról nem felmérhető kérdésnek a megállapítása lenne, hogy mennyiben mozgósítható a civil és önkormányzati szervezetek munkatársainak köre a vizsgált kérdésben: milyen attitűdökkel, aktivitási fokkal és potenciálisan ráfordítható idővel rendelkeznek. A kérdések egy részének ezért ennek a felmérésével kellett foglalkoznia.
- Átlátható struktúra: A kérdőív fontos szempontja volt, hogy átlátható legyen. E célnak való megfelelés érdekében a kérdéseket mind az online, mind a papír alapú kérdőívnel blokkokba strukturáltuk, fejezetcímekkel és számozásokkal láttuk el, továbbá az online kérdőívverzióban a kitöltés állását, a válaszadó aktuális „helyzetét” is megismerhetővé tettük. Ez a kérdőív átláthatóságához, érthetőségéhez, s ezen keresztül a kapott adatok minőségéhez nagymértékben hozzájárul.

- Könnyű kezelhetőség: A survey adatfelvételben részt vevők nekünk tesznek szívességet a válaszadással, ezért igyekeztünk számukra minél könnyebben kezelhetővé tenni a kérdéssort. Ehhez leginkább azzal járulhattunk hozzá, hogy az alkalmazott skálákat nem változtatgattuk, hanem igyekeztünk hasonló sablon szerint elkészíteni őket. Így nem csupán a válaszadóinknak van könnyebb dolguk, hanem a kezelhetőség egyszerűsítésével a kérdőívünk eredményei megbízhatóbbak lettek.
- Teljes anonimitás és diszkréció: A válaszadók identitását nem kérdeztük a kérdőívekben, semmilyen személyes adatukat nem rögzítettük. Ez nem csupán jogi kötelezettségünk, de szakmai elvárásunk is volt magunkkal szemben, hiszen a teljes anonimitás biztosítása nélkül nem számíthatunk a válaszadóink őszinte véleményére. Természetesen emellett, hogy személyes adatokat nem rögzítettünk, számos változó vonatkozott bizalmasabb információkra (válaszadó lakhelye, munkahelye, jövedelme, stb.). Ennek biztosítására, hogy ezekből ne csak jogilag, hanem azon túl se legyen visszakövethető a válaszadók identitása, az adatbázist eredményeit kizárólag összesítve tettük közzé.

Kérdőívtesztelés menete

Próbakérdezések és ütemezés

- 2018. március: A kutatási kérdések strukturálása a már elkészített kvalitatív és szekunder munkarészek alapján:
- 2018. április 8.: A kérdőív első verziójának elkészülése (online formában)
- 2018. április 15.: Próbakitöltések a partnerek részéről, visszajelzések határideje.
- 2018. április 23.: A kérdőív második verziójának elkészülése a visszajelzések alapján javítva (online formában):
- 2018. április 29.: Próbakitöltések a partnerek részéről, partnerenként legalább 5-5 fővel. Visszajelzések határideje.
- 2018. május 3.: Személyes egyeztetés a kérdőív végleges formájáról
- 2018. május 14. A végleges online kérdőívek elkészülése
- 2018. május 19. A kérdőív nyomtatható verziójának elkészülése
- 2018. május vége: A kérdőívezések kezdete.

A tesztelés során felmerült problémák és kezelésük

Felmerült probléma	Kezelés
Spontán problémaemlékek befolyásoltsága	A spontán válaszokra kérdező survey kérdések átcsoportosítása a kérdőív elejére. A kérdőív beköszönő szövegéből a kérdőívezés konkrét tárgyának, fókuszának eltávolítása, általános megfogalmazás használata

A kérdőív terjedelmes volta	A kérdésekből kategoriális változók helyett skálaváltozókat készítettünk, így attitűdkérdés-jelleggel fogalmaztuk meg. Az attitűdkérdések számának csökkentése
Bonyolult, terjengős megfogalmazás a kategóriáknál	A kategóriák átalakítása, törekedve arra, hogy mindenhol egy-két szó hosszúságú legyen
Terjengős, nem célratörő üdvözlő szöveg	A szöveg átfogalmazása, rövidítése
Hiányzó munkaerő-piaci helyzetkép	A munkaerő-piaci helyzetre vonatkozó kérdések kiegészítése rugalmas, nyílt válaszlehetőséggel és a munkavégzés szektorális besorolásának kérése
Privát információk kérése a jövedelem esetén.	A jövedelmi helyzet esetén a kérdés átfogalmazása, biztosító szöveg kérése, összesített háztartásjövedelem kérése, és kiegészítés a háztartás méretére vonatkozó kérdésekkel
A civil aktivitásra és identitásra vonatkozó adatok rossz kategorizálása	Nemzetközi adatfelvétel (ESS) által alkalmazott kérdezési módszer átvétele
Rossz „ugratások” (válasznak megfelelő következő kérdésre ugrás) az online kérdőív esetében	A hiba javítása
Hiányzó kategóriák a demográfiai blokk egyes kérdéseinél	A kategóriák pótlása

A kérdésre került kérdőív szövege

Kedves Válaszadó!

Egy nemzetközi felmérést végzünk Magyarország határrégiójában a települések helyzetével kapcsolatban, azokra valamilyen szempontból rálátó alkalmazottak és civilek körében. A kérdőív teljesen anonim, de ettől függetlenül a válaszokat bizalmasan kezeljük. Kérjük, válaszoljon őszintén kérdéseinkre. Segítségét előre is köszönjük!

1. Ön szerint melyek a legnagyobb problémák azon a településen, ahol Ön lakik?

(röviden nevezzen meg legfeljebb 3 problémát!)

2. Kérem, válaszoljon arra, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal azzal kapcsolatban, ahogy önmagát látja.

Karikázza be soronként a megfelelő számot!

	Egyáltalán nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Teljes mértékben egyetértek
Világpolgárként tekintek magamra	1	2	3	4
A helyi közösség tagjaként tekintek magamra	1	2	3	4
Nemzetem tagjaként tekintek magamra	1	2	3	4
Európaiként tekintek magamra	1	2	3	4
Független egyénként tekintek magamra	1	2	3	4

3. Kérem, jelölje, tagja-e... (karikázza be a 0-t, ha nem, és az 1-et, ha igen)

	nem	igen
Bármilyen civil szervezetnek	0	1
Egyházi szervezetnek	0	1
Sportegyesületnek	0	1
Oktatási szervezetnek	0	1
Művészeti szervezetnek	0	1
Politikai döntéshozó testületnek	0	1
Politikai pártnak	0	1
Környezetvédelmi szervezetnek	0	1
Szakmai szervezetnek	0	1
Szakszervezetnek	0	1
Jótekonysági szervezetnek	0	1
Önsegítő szervezetnek	0	1

4. Az Ön meglátása szerint mennyire vannak jelen az alábbi problémák azon a településen, ahol Ön lakik?

(Jelölje a skálán: **0 = egyáltalán nem jellemző; 10 = meghatározó probléma.** Minden sorban egy számot karikázzon be!)

Alacsony közbiztonság	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Előregedő népesség	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Túl sok, más településről beköltöző	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Túl sok, más településre elköltöző	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Közösség hiánya	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kisebbségekkel kapcsolatos gondok	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gondozatlan környezet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok anyagi gondjai	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok munkával való leterheltsége	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok egészségtelen életkörülményei	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok pszichés, lelki gondjai	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családon belüli kevés együtt töltött idő	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A gyerekek kevés időt töltenek anyjkkal	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A gyerekek kevés időt töltenek apjukkal	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Egyenlőtlen családi munkamegosztás	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családon belüli veszekedések	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Válások	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kevés születő gyermek	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

5. Tételezzük fel, hogy egy-egy, alább felsorolt helyi probléma megoldható, de csak az Ön segítségével. Ha így volna, szabadidejéből heti szinten hány órát szentelne az adott helyi probléma megoldására?

(Jelölje a skálán! **0 = egyet sem** (pl. mert nem létező probléma, nem szeretne, vagy mert nem tudna); **10 = heti tíz órát, vagy annál is többet**)

Az egyes problémákat kezelje külön, **nem kell** köztük megosztania a szabadidejét!

Alacsony közbiztonság	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Előregedő népesség	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Túl sok, más településről beköltöző	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Túl sok, más településre elköltöző	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Közösség hiánya	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kisebbségekkel kapcsolatos gondok	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gondozatlan környezet	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok anyagi gondjai	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok munkával való leterheltsége	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok egészségtelen életkörülményei	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családok pszichés, lelki gondjai	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családon belüli kevés együtt töltött idő	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A gyerekek kevés időt töltenek anyjkkal	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A gyerekek kevés időt töltenek apjukkal	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Egyenlőtlen családi munkamegosztás	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Családon belüli veszekedések	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Válások	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kevés születő gyermek	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

6. Neme:

1 – férfi

2 – nő

7. Születési éve:

--	--	--	--

8. Melyik országban él? (Ahol leggyakrabban tartózkodik)

1 – Magyarország

2 – Szlovákia

3 – Ukrajna

4 – Románia

5 – Szerbia

6 – más ország

9. Lakóhelye (település, ahol ténylegesen lakik):

--

10. Jelenlegi családi állapota:

1 – nőtlen, hajadon

2 – házaspár, és együtt élnek

3 – házaspár, de külön él

4 – élettársal él

5 – özvegy

6 – elvált

X – nem válaszolok

11. Milyen végzettségekkel/szakmákkal rendelkezik? Nullát, egyet, vagy többet is megadhat! Ha háromnál több van, ezekből a három legfontosabbat adja meg!

Végzettség/szakma megnevezése	Milyen fokú végzettség ez? (karikázza be a számot!)
1.	1 – alapfokú 2 – középfokú 3 – felsőfokú
2.	1 – alapfokú 2 – középfokú 3 – felsőfokú

3.	1 – alapfokú 2 – középfokú 3 – felsőfokú
----	--

12. Jelenlegi munkaviszonya (karikázza be a válasz számát, itt csak egyet jelöljön!): 1 – alkalmazott

- 2 – önálló / vállalkozó
- 3 – közmunkás
- 4 – alkalmi munkát, megbízásokat vállal
- 5 – munkanélküli
- 6 – nyugdíjas (öregségi, rokkant, özvegyi)
- 7 – szülési szabadságon van
- 8 – háztartásbeli
- 9 – tanuló

13. Ha jelenleg dolgozik: melyik területen dolgozik jelenleg?

- 1 - Egészségügy
- 2 - Közigazgatás
- 3 - Szociális szolgáltatások
- 4 - Oktatás
- 5 - Művészet, közművelődés, kommunikáció
- 6 - Gépészet
- 7 - Elektrotechnika- elektronika
- 8 - Informatika
- 9 - Vegyipar
- 10 - Építészet
- 11 - Könnyűipar
- 12 - Faipar
- 13 - Nyomdaipar
- 14 - Közlekedés
- 15 - Környezetvédelem-vízgazdálkodás
- 16 - Közgazdaság
- 17 - Ügyvitel
- 18 - Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció
- 19 - Vendéglátás-idegenforgalom
- 20 - Egyéb szolgáltatások
- 21 - Mezőgazdaság

22 - Élelmiszeripar

99 - Egyéb

14. Ha jelenleg dolgozik: főállású munkavégzésének helye (település neve):**15. Ha jelenleg dolgozik: sikerült tanult szakmájában elhelyezkednie?**

0 – nem

1 – igen

16. Ha jelenleg tanul: milyen szinten tanul?

1 – általános

2 – szakiskola

3 – szakközépiskola

4 – szakgimnázium

5 – gimnázium

6 – OKJ-s képzésben

7 – felsőoktatásban

17. Hányan laknak összesen egy háztartásban?

fő

18. Hány gyermeke van?

fő

19. A gyermekei közül hányan laknak Önnel egy háztartásban?

fő

20. Mindent összevetve, körülbelül hány forint jövedelme, bevétele van a háztartásának egy hónapban? (Ez számunkra fontos információ, de a válaszadás nem kötelező. Az információt bizalmasan és természetesen név nélkül kezeljük)

Forint

X nem válaszolok!

A kérdőív végére értünk. Nagyon köszönjük a válaszait, amivel hozzájárult ahhoz, hogy képet kapjunk a határrégió településein tapasztalható egyes problémákról. Bármilyen, a kérdőívvel kapcsolatos megjegyzést szívesen fogadunk az alábbi helyen: